

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 25/2005 vp

Valtioneuvoston selvitys komission tiedonannosta: Kestävän kehityksen teknologioiden edistäminen: Ympäristöteknologioita koskeva Euroopan unionin toimintasuunnitelma

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 4 päivänä toukokuuta 2005 lähettänyt jatkokirjelmän 1.YM 29.04.2005 asiassa Valtioneuvoston selvitys komission tiedonannosta: Kestävän kehityksen teknologioiden edistäminen: Ympäristöteknologioita koskeva Euroopan unionin toimintasuunnitelma E 7/2004 vp ympäristövaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Merja Saarnilehto, ympäristöministeriö
- ylitarkastaja Mervi Salminen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- toimitusjohtaja Jouko Kinnunen, Motiva Oy.

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon YmVL 11/2004 vp.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Ympäristöteknologian toimintasuunnitelman täytäntöönpano on komission näkemyksen mukaan käynnistynyt hyvin ensimmäisenä toimintavuotenaan. EU:n tutkimuksen ja kehityksen puiteohjelmassa ympäristöteknologialle on annettu aiempaa suurempi painoarvo. Myös uusia ekoinnovaatioiden kannalta merkittäviä tutkimusyhteisöjä on perustettu. Ympäristöteknologioiden verifiointiin tarkoitetun eurooppalaisen testausverkoston toteutus on käynnistynyt.

Ympäristöteknologian käyttöönoton edistäminen on ollut vahvasti mukana yhteisön uuden rahoituskehityksen valmistelussa. Suunnitelma-

kaudella 2007—2013 kestävän teknologian investointeja on tarkoitus tukea varsinkin alueellisesti koheesiopolitiikan ja siihen liittyvien rakennerahastojen kautta. Myös uuteen kilpailukykyä ja innovaatioita koskevaan puiteohjelmaan (CIP) on tarkoitus sisällyttää ympäristöteknologian rahoitusta siten, että ohjelmasta rahoitettaisiin erityisesti ns. demonstraatiovaiheen hankkeita.

Euroopan investointipankkiin on perustettu uusi merkittävä (500 milj. euroa) rahoitusväline EU:n sisäiseen päästökauppaan liittyvien yksityisten investointien rahoittamiseksi. Vuoden 2006 aikana käynnistyneeseen myös uusiutuvien

energialähteiden käyttöön ja energiansäästöön liittyvien investointien kansainvälinen riskirahoitusohjelma, jossa EIP toimii neuvonantajana ja mahdollisesti sijoittajan roolissa.

Ympäristöperusteisiin julkisiin hankintoihin, ympäristötekniikan standardisointiin ja ympäristön kannalta haitallisiin tukiin liittyvät keskeiset tiedonannot ja ohjeistot ovat valmistuneet. Erityisesti vihreiden julkisten hankintojen osalta kyseisen ohjeiston on tarkoitus tukea kansallisten toimintaohjelmien pikaista laadintaa.

Lisäksi alkuvuodesta 2005 komissio on yhdessä eräiden jäsenmaiden kanssa käynnistänyt hankkeen ympäristöön liittyvien ns. suorituskykytavoitteiden asettamisesta ympäristön kannalta keskeisille tuotteille, palveluille ja prosesseille.

Väliraportissa komissio kuitenkin korostaa tarvetta toimintaohjelman täytäntöönpanon tehostamiseen sen tavoitteena olevien huomattavien ympäristö- ja kilpailukykyvaikutusten aikaansaamiseksi. Erityistä huomiota tullaan jatkossa kiinnittämään rahoitusvälineiden käyttöön, suorituskykytavoitteiden kehittämiseen ja testausjärjestelmiin. Tarkastelun kohteeksi tulevat myös valtiontukisäännöt ja markkinoiden kehittyminen kuvaavat indikaattorit.

Edellä mainittujen painotusten lisäksi komission taholta kiinnitetään entistä laajempaa huomiota ympäristötekniikan toimintasuunnitelman kansalliseen täytäntöönpanoon. Kansalliset aloitteet, ohjelmat ja kokemukset tulisi saada laajasti käyttöön toimintaohjelman täytäntöön-

panossa myös yhteisötasolla. Komissio kehottaa jäsenmaita laatimaan kansalliset etenemissuunnitelmat vuoden 2005 loppuun mennessä. Samoin jäsenmaiden tulee laatia kansalliset ympäristöystävällisiä julkisia hankintoja koskevat toimintaohjelmat.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto yhtyy komission näkemykseen, että ympäristötekniikan toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa tulee vauhdittaa. Kuluneen ensimmäisen vuoden aikana täytäntöönpano on edennyt sinänsä hyvin, mutta toimintaohjelman haastavien ympäristö- ja kilpailukykytavoitteiden saavuttaminen edellyttää lisätoimenpiteitä.

Valtioneuvosto kannattaa ympäristötekniikan käyttöönottoa edistävien rahoitusvälineiden perustamista yhteisötasolla korostaen tarvetta tukea edistyneen ympäristötekniikan käyttöönottoa myös esimerkiksi suorituskykytavoitteita kehittämällä, kuitenkin vapaaehtoisuuden pohjalta.

Valtioneuvosto yhtyy komission näkemykseen jäsenmaiden keskeisestä roolista ja merkityksestä toimintasuunnitelman täytäntöönpanossa ja kannattaa komission ehdottamien kansallisten ETAP (Environmental Technologies Action Plan) -etenemissuunnitelmien käyttöönottoa sekä vihreitä julkisia hankintoja koskevien kansallisten toimintaohjelmien laatimista.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan pitää tärkeänä panostamista ympäristöteknologioiden edistämiseen. Ympäristötekniikan toimintasuunnitelma tukee samanaikaisesti yhteisön ympäristö- ja kilpailukykytavoitteita ja edistää tavoitetta kestävä kehityksen tavoitteiden ja erityisesti talouskasvun ja ympäristöhaittojen välisen yhteyden katkaisemiseksi yhteisössä.

Ympäristötekniikan merkitys on myös Suomen kansantalouden kannalta huomattava, sillä alan liikevaihto oli vuonna 2003 noin 2,1 miljardia euroa. Kun otetaan huomioon suomalaisten yritysten toiminta ulkomailla, liikevaihto on noin 3,4 miljardia euroa. Ala työllistää Suomessa noin 9 000 henkilöä. Ilman- ja ilmastonsuojeluun liittyvien tuotteiden osuus on jo lähes 40 % ympäristötekniikan liikevaihdosta. Viennin osuus tästä on noin 80 %. Ympäristötekniikan

ulkomaan liikevaihdosta pääosa muodostuu kuitenkin edelleen jätevesi- ja vesihuollon teknologioista ja palveluista.

Valiokunta tukee ympäristöteknologioiden käyttöönottoa edistävien rahoitusvälineiden perustamista yhteisötasolla. Kasvihuonekaasupäästöjä vähentävän energiantuotantotekniikan sekä energiansäästötekniikoiden kehittäminen on keskeistä ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Keskeisessä asemassa tulee olemaan se, miten uusien teknologioiden läpimurtoa voidaan edistää. Uuden teknologian kehittäminen edellyttää mittavia, kohdennettuja resursseja ja käyttöönotto teknologioiden markkinoille saamista nopeasti ja riittävän laajassa mittakaavassa, jolloin hinta laskee.

Kioton pöytäkirjan yhteistoteutus (JI, Joint Implementation) ja puhtaan kehityksen mekanismi (CDM, Clean Development Mechanism) tarjoavat mahdollisuuksia teknologian siirtoon ja siten teknologian kehittämiseen kehitysmaissa sekä yksityisesti rahoitettujen investointihankkeiden että julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien muodossa. Suomalaisen ympäristöteknologian käyttöä voidaan edistää yhteistoteutusta ja puhtaan kehityksen mekanismeja käyttämällä ja samalla edistää Kioton velvoitteiden ja tulevien päästövähennysvaatimusten saavuttamista sekä ympäristöteknologioiden siirtoa kehitysmaihin.

Valiokunta korostaa erityisesti, että uuden teknologian läpimurrossa pitkäaikaiset resurssit ovat ratkaisevan tärkeässä asemassa. Esimerkiksi ydinenergian kehittämiseen on panostettu 55 miljardia euroa EU:n budjetista ja tutkimuksen 7. puiteohjelmassa ydinenergiaan ehdotetaan

2,8 miljardin euron panosta, kun uuteen energiateknologiaan ehdotetaan yhteensä 2,5 miljardia euroa. Euroopan ympäristöviraston arvion mukaan EU:ssa tuettiin fossiilisten polttoaineiden käyttöä vuonna 2004 yli 23,9 miljardilla eurolla ja uusiutuvia energialähteitä 5,3 miljardilla eurolla. Uuden Euratom-sopimuksen kaltaisen yhteisöinstrumentin luominen ilmastomuutoksen torjumiseksi voisi edistää tarvittavaa rahoitusta. Tavoite vähentää riippuvuutta fossiilisista polttoaineista on myös EU:n kilpailukyvyn kannalta tärkeää.

Valiokunta yhtyy myös näkemykseen julkisten hankintojen keskeisestä merkityksestä. Julkiset hankinnat tarjoavat mahdollisuuden ohjata tuotekehitystä ja kulutusta ympäristömyönteisille tuotteille, kun ne luovat alussa tarvittavaa kysyntää uusille tuotteille. Edistyneen teknologian kaupallistamista ja käyttöönottoa voidaan edistää myös yhteishankintojen ja hankintaohjeiden avulla. Yhteisötason toimenpiteet ovat tarpeen.

Valiokunta tukee edelleen myös tavoitetta selvittää mahdollisuudet edistää ekotehokkaita innovaatioita ja ympäristöteknologian käyttöönottoa markkinaehtoisilla ohjaukeinoilla. Taloudellisen ohjauksen kehittäminen ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi voi edistää mahdollisimman kustannustehokkaiden ratkaisujen löytämistä.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa edellä esitetyn huomautuksen valtioneuvoston kantaan.

YmVL 25/2005 vp — E 7/2004 vp

Helsingissä 9 päivänä kesäkuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Pentti Tiusanen /vas	Mikaela Nylander /r
jäs.	Susanna Haapoja /kesk	Heikki A. Ollila /kok
	Tuomo Hänninen /kesk	Eero Reijonen /kesk
	Antti Kaikkonen /kesk	Unto Valpas /vas
	Kari Kärkkäinen /kd	Ahti Vielma /kok
	Jouko Laxell /kok	vjäs. Oras Tynkkynen /vihr.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.